

Om förebyggande arbete

Mycket ansträngning ägnas åt att försöka minska antalet brott i vårt samhälle – vi gör det privat, hos företag, kommuner och myndigheter. Stora resurser och mycket tankeverksamhet går åt för att skapa säkerhet. Trots detta blir antalet polisanmälda brott inte märkbart färre. Under årens lopp är statistiken mycket osäker eftersom stora förändringar gjorts och fortfarande görs vid statistikinsamlingen. Det förekommer även en hel del fel som man kan hänföra till den mänskliga faktorn som också gör att statistiken blir felaktigt vinklad. Däremot statistiken för de senare åren 2008 till 2010 är mycket säker, och tyvärr mycket hög. Sanningen är då också att antalet polisanmälda brott som ökade nämnvärt under denna tid är till stor del ganska grova, ofta gängrelaterade brott.

Det är emellertid ett faktum att vi allmänt uppfattar det som att det begås allt fler brott i allmänhet. Det vanligaste brottet är meningslös skadegörelse och klotter, anlagd brand, tillgreppsbrott – såsom inbrottsstöld, snatteri, stöld och tillgrepp ur motorfordon med mera. Framförallt inbrottsstölden skapar ytterligare problem för oss eftersom de för med sig ytterligare kostnader än kostnaderna för det tillgripna godset. Det handlar om skadegörelse i samband med brotten såsom krossade glasrutor, uppbrutna dörrar och annan förstörelse som brottet medfört.

Vi skyddar gärna våra lokaler och verksamheter med allehanda inbrottskydd.

Det gäller både det mekaniska skyddet, larm och bevakning – trots detta blir det inte bättre. Man kan fråga sig varför.

Ser man till säkerhetsbranschen i stort så har larmteknik varit en stadigt ökande marknad för de företag som tillhandahåller sådan utrustning. Däremot minskar inte brottsligheten i samma takt som företag installerar larm – märkligt kan tyckas.

I själva verket är det inte så konstigt. Inbrottslarm och andra larmsystem, fungerar oftast som en sorts restvärdesskydd. Larmet informerar om att skalskyddet forcerats och en väktare åker till platsen för att konstatera att det varit inbrott. Glaset sopas upp och rutan lagas provisoriskt – larmet återställs och vi börjar om från början igen. Konkret så är det så att larm skrämmer till viss del, men brottslingen vet exakt hur lång tid det tar för väktaren att ta sig till objektet. Inbrottslarm är heller inte den larmorsak som är prioriterad, det är driftlarm och brandlarm som alltid går före.

Vill vi komma tillrätta med inbrottsstölderna måste tiden för insatsen från inbrytning till åtgärd vara kortare än den tid som en tjuv tar på sig för att göra tillgreppet.

Detta rör sig om mindre än fem minuter. Insatstiden för en väktare ligger i genomsnitt på mer än 20 minuter. Alltså hinner man sällan fram och kan gripa gärningsmannen. Larm blir då inte ens speciellt avskräckande. I privatbostäder installeras allt mer system med videodokumentation vid larm. Det kanske gör att en eventuell identifikation kan bli lättare, men någon statistik härför finns för närvarande inte. Väktarens roll blir att åtgärda skadan och se till att verksamhet kan fortsätta i någorlunda normal omfattning dagen efter.

Inbrottstjuvar bryter sig bara inte in (inbrott) de gör också utbrott. Detta innebär att man gömmer sig kvar till dess att alla lämnat lokalerna, begår tillgreppet och bryter sig sedan ut. Detta kräver en väl genomtänkt pålarmning av lokalerna kompletterad med besöks- och stängningsrutin. Att minska antalet brott handlar om att angripa problemet från flera synvinklar.

Brott

För att ett brott skall bli till behövs det tre förutsättningar – motiverad gärningsman, offer och tillfälle. För vi då samman dessa tre förutsättningar (rekvisit) har vi ett brott enligt brottsbalken. Alltså måste förebyggande åtgärder göras på tre fronter för att resultatet skall effektivt.

Motiverad gärningsman

Ett ganska underskattat förebyggande arbete är att minska rekryteringen till brottsliga beteenden. Sverige har ett nationellt brottsförebyggande program som innebär att man skapar lokala Brottsförebyggande Råd. I stort sett alla landets kommuner har sådana råd. Syftet med råden är att många aktörer skall samverka i det brottsförebyggande arbetet. Råden skall anpassa sina insatser och sin organisation till de förutsättningar som gäller lokalt.

Medverkande kan och bör vara:

- Familjen som utan tvekan anses vara den mest betydelsefulla resursen för att minska rekryteringen till brottsliga beteenden.
- Skolan som ofta beskrivs som en dålig resurs när det gäller att ingripa mot barn som mycket tydligt visar att de är på väg in i beteenden som inte är önskvärda. När man väl reagerar är det alldeles för sent.
- Sjukvården en tämligen outnyttjad resurs i det brottsförebyggande arbetet. Genom hela livet kommer vi att ha kontakt med olika sjuvårdsinrättningar. Redan som foster diagnostiseras ett foster mot bakgrund av föräldrar. Om man är i riskzonen för att komma i kontakt med ett kriminellt beteende har man kunskaper om tidigt. Den kunskapen utnyttjas inte och förebyggande åtgärder är näst intill obefintliga.
- Socialtjänsten är en motsägelsefull resurs. Man har socialtjänstlagen i botten (tvångsåtgärder) vilket innebär att man kan fatta myndighetsbeslut samtidigt som man har resurser att vara hjälpande (moroten och motiverande åtgärder). Detta kan uppfattas som konfliktfyllt både av socialtjänstemannen och den som man skall hjälpa.
- Föreningsverksamheten anses vara den mest överskattade aktören. Orsakerna till detta är flera. Bland annat påstås det i en statlig utredning att utslagningen från idrottsklubbar sker i en för ungdomar mycket känslig ålder 12 – 14 år – något som givetvis inte gynnar gemenskap och tillhörighet. Denna utslagning kan vi som föräldrar se ganska tydligt i form av uttagning till laguppställning för match till exempel. Man hör tyvärr ofta kommentaren från tränar sida ”Du får sitta på bänken för du presterar inget på matchen”.
- Rättsväsendet är en tveksam aktör. Dels reagerar man långsamt och när man väl reagerar leder behandlingen inte till det önskade resultatet – återfallen är många.
- Privata företagsamheten – är också den en tveksam aktör och kan ifrågasättas.

Däremot till skolans fördel i vissa delar av landet, med en idé som skapats i Göteborg 1998 som kallas för HÄFA. Arbetet fortgår oförtrutet och har spridit sig till kommuner runt omkring i landet. Senaste kommunen att starta var Skövde så sen som 2006. HÄFA står för Händelsebaserat Förebyggande Arbete.

Initialt så arbetade ett antal brandmän från Räddningstjänsten Stor Göteborg med att i samband med anlagda bränder på skolor åka ut och besöka skolan som var drabbad. Där visa på de faktorer som påverkar stora delar av samhället i samband med brand. Påvisa vad som händer med verksamheten lokalt. Visa vad som händer med de som är drabbade och framförallt vad som händer med de som anlagt branden.

Detta arbete med HÄFA startades i nära samarbete med Göteborgs stads försäkringsbolag Göta Lejon, Göteborg stads stadsdelsförvaltningar och stadens helägda bolag samt stadens fastighetsägare Higab.

”Tändande gnista” var en storbrand i en skola belägen i nordöstra Göteborg som hette Nytorpsskolan. Brand anlades med hjälp av ett stulet spårvagnssäte som lutades mot väggen och antändes. Branden blev omfattande och kostnaderna uppgick till 9 miljoner kronor. Vid besök på skolan, dagen efter branden, av representanter från Göta lejon startades diskussioner och informationer. Branden kunde klaras upp redan på eftermiddagen då erkännanden kom fram. I och med detta startade det aktiva arbetet. Det skapades en informationsserie med underlag. En film gjordes med utgångspunkt från Nytorps skolans brand. I den filmen medverkar skolans personal, föräldrar och elever. Filmen heter "Det var inte meningen...".

Resultat av HÄFA arbete i Göteborg, Skövde och andra kommuner är slående.

En klar statistisk nedgång på antalet anlagda bränder och annan meningslös skadegörelse.

I och för sig så har vi ju noterat att en del gängrelaterad skadegörelse har eskalerat i Göteborg under senare delen av 2010. Men detta får vi nog tillskriva annan orsak än de vi arbetar med i HÄFA.

Åldersgrupperna är vitt skilda. Anlagda skolbränder där är oftast gärningsmännen i lägre tonår, till och med kanske yngre än så. Den skadegörelse vi ser i Göteborg 2010-2011 där är åldersgrupperna bland gärningsmännen i de övre tonåren.

Med ett nationellt brottförebyggande program är avsikten att samtliga aktörer ska samverka bland annat i ett Brottsförebyggande Råd. Rådet sätts samman på kommunal nivå. I dag har Sveriges alla kommuner Lokala BRÅ. Men att samarbeta lokalt mellan skola, kommunens säkerhetsansvarige, Polismyndigheten och Räddningstjänsten är att föredra. Ett aktivt arbete där samtliga aktörer är uppdaterade med aktuella händelser och skador. Där också HÄFA information kommer igång redan dagen efter händelsen. Då med information i den drabbade enheten eller verksamheten. Informationen ska naturligtvis riktas lite, men avsikten är inte att straffa utan att informera. Det är därför viktig att också informera socialtjänstens ungdomssektion om att HÄFA information kommer att genomföras. Se vidare om brandskydd i tidigare uppdatering.

Det skadeförebyggande arbetet

Skadeförebyggande arbete består av flera områden. Verksamhetens art och organisation är avgörande. På vilken nivå i organisationen som säkerhetsfrågorna behandlas kan också vara styrande. Här finns alltså ett stort utrymme för olika lösningar. Skador är också något som kan komma att engagera många enskilda befattningshavare och medarbetare.

Definitionsmässigt är skador sådana händelser som inte är brand eller brott. Här talar vi om naturkatastrofer, arbetsplatsolyckor eller andra händelser. Skadeförebyggande arbete har följande huvudområden:

- Personskador berör alla medarbetare och regleras oftast med föreskrifter från Arbetsmiljöverket. Organisatoriskt ansvarar chefer med personalansvar för att bestämmelserna följs. På arbetsplatserna finns det också skyddsombud.
- Miljöskador behandlas oftast på ledningsnivå, till exempel. produktionschef eller säkerhetschef. I den offentliga verksamheten finns kommunens miljökontor som ger tillstånd till miljöbelastande verksamhet och även utövar tillsyn och kontroll av sådan verksamhet. Många företag har också miljöledningssystem – miljöcertifiering.
- Fastighetsskador är en uppgift för fastighetschefen eller säkerhetschefen – oftast en samverkan mellan dessa befattningshavare. Förutom att Boverket ger ut bestämmelser över ur fastigheter får byggas har försäkringsbolagen också ett stort inflytande över hur fastigheterna är utrustade och på vilket sätt fastigheten används.
- Produktionsrelaterade skador frågar om maskiner med mera tillhör produktionschefens ansvarsområde men det är inte ovanligt att säkerhetschefen är med och hjälper till med riskanalyser, försäkringsupphandling samt drift och underhållsrutiner.

Två begrepp som kräver en förklaring.

Olycka är en plötslig oförutsedd händelse som resultera i något negativt, antingen personskada, miljöskada, kostnad eller förlust.

Skada är en konsekvens av en olycka eller avsiktlig händelse, till exempel. ett brott.

Personskador

Arbetsmiljöverket och Räddningsverket tillhandahåller en nationell statistik och rapport över olyckor i Sverige vilken redovisas årligen. De flesta olyckor med dödlig utgång drabbar män och äldre. Inom nästan samtliga olycksfall är det personer som är äldre än 65 år som drabbas. 80 % av alla olyckor sker i hemmet eller på fritiden – arbetslivet svarar för 20 %. Det finns synpunkter och åsikter som menar att vi kommit så långt det går att komma med det praktiska miljö arbetet på våra arbetsplatser. För att ytterligare sänka olyckstalet måste i framtiden arbeta med och förändra det mänskliga beteendet. Man talar numer om ett begrepp som benämns MTO. Detta står för Människa, Teknik och Organisation. Man måste arbeta med människan som utgångspunkt. Se till förutsättningarna hos henne. Kunskap, erfarenhet, vilja, förmåga och eventuell ovilja och oförmåga.

Människans erfarenhet och kunskap är ju A och O. Att rätt erfarenhet och kunskap kommer till sin rätt på rätt plats vid rätt tillfälle. Är personerna i fråga de som har rätt kompetens för verksamheten och har rätt utbildning för det uppdrag de är satta att utföra.

Har det rätt vilja o förmåga att utföra arbetsuppgifterna på ett etisk , moraliskt och korrekt sätt. Om inte så skapas ett motstånd direkt mot all för av mjuk förändring och förutsättningarna för säkerhet och trygghet raderas ut så gott som omedelbart.

När man uppnått rätt nivå i den mänskliga delen så går vi över till det teknikrelaterade. Har vi rätt teknik för verksamheten, kan alla arbeta med den på rätt sätt och förstår alla hur den fungerar.

Slutligen organisationen i sin helhet. Företagets eller kommunens ledning måste tillsammans med de anställda skapa en organisation med tvärsektionella diskussioner och samtal. Om man ständig går och markerar att ” det är de däruppe som bestämmer och dom har ingen aning hur vi har det här...” så är man definitivt fel ute. Förutsättningarna då för MTO är mycket dåliga. En del verksamheters personal kan bli utsatta för hot om våld och våld. Hot om våld förekommer i alla verksamheter både från externa besökare/klienter och internt (tyvärr). Man ska alltid ta alla signaler om hot och våld på alvar. Ingen ska behöva känna sig rädd eller orolig på arbetsplatsen eller på väg till eller från den. Det är därför viktigt att genom riskanalys och samtal se dessa specifika grupper och se till att utbildning och information kommer tillstånd. Det gäller inte att hantera den specifika våldssituationen i första hand utan att kunna förebygga den genom taktiskt handlande och varseblivning. Det finns ett flertal utbildningssamordnare som erbjuder denna form av utbildning. Ta gärna kontakt med författaren för ytterligare råd.

Några enkla åtgärder i samband med inträffad akut våldshändelse;

- Se till att det finns ett telefonnummer där man alltid kan nå någon som kan ge hjälp.
- Se till att säkerhetsregler och beredskapsplan träder i aktion och nödställda arbetstagare undsätts i en vålds- eller hotsituation. Omedelbar hjälp sätts in av bl.a. arbetsledning och kamrater.
- Ta hand om dem som drabbats, ge stöd och ställ upp för samtal.
- Se till att anhöriga kontaktas.
- Se till att den drabbade får vård. Om sjukhus måste uppsökas, ordna sällskap dit och se till att någon stannar tills den drabbade tagits om hand.
- Besök den skadade på sjukhuset så snart som möjligt.
- Ordna så att någon finns med vid hemfärd och hemkomst.
- Se till att anmälan görs till polisen. Om nödvändigt kalla polis till platsen.
- Vid allvarligt tillbud eller när någon blivit allvarligt skadad på arbetsplatsen kontakta omedelbart Arbetsmiljöverket.
- Se till att övriga arbetstagare snabbt informeras om det som inträffat.
- Gör arbetsskadeanmälan så snart som möjligt.
- Utnyttja företagshälsovården, där sådan finns, för genomgång av händelsen och chockupplevelsen samt för eventuella andra åtgärder.
- Under en övergångsperiod, anpassa arbetet till de förhållanden som uppkommit på grund av händelsen.
- Se till att övriga arbetstagare tas om hand, och att var och en som blivit berörd av händelsen får möjlighet att tala om denna och inte lämnas ensam att bearbeta händelsen.
- Stöd en snabb återgång i arbetet. Underlätta fortsatt delaktighet i arbetsgemenskapen.
- Ge möjlighet till viss avlastning i arbetssituationen under någon tid.
- Ha uppföljningssamtal inom en vecka och ta reda på om det kvarstår behov av ytterligare hjälp, t.ex. samtal om upplevelsen, frågor om tjänstgöringen.
- Gör ytterligare uppföljningar inom ca tre månader efter händelsen för att ta reda på om några problem kvarstår.
- Följ noggrant upp sjukfrånvaron hos drabbade arbetstagare.
- Gör med utgångspunkt från t.ex. sjukfrånvaro eller önskemål, en bedömning om ytterligare uppföljningssamtal eller behandling behövs.
- Ge före eventuell rättegång arbetstagare möjlighet till genomgång av rättegångsförfarandet.
- Se till att den drabbade får sällskap av annan person, t.ex. arbetsledare, facklig representant eller arbetskamrat till rättegång. En rättegång kan lätt riva upp minnen och känslor från våldshändelsen. Den som blivit utsatt för våld är skyldig att vittna.
- Bitråd vid behov den drabbade arbetstagaren med framställning till domstol med begäran om att åtalad lämnar rättssalen medan arbetstagaren hörs som målsägare eller vittne.

Miljöskador

I dag arbetar nästan alla företag inom näringslivet med olika former av miljöfarliga ämnen. Det ställs stora krav på förvaring, utbildning och hantering av dessa. I miljöbalken ställs det ytterligare krav på ansvar. Vidare enligt de miljöcertifieringar som många företag genomför ställs det ytterligare krav på dokumentation av alla miljöfarliga ämnen. Ändå inträffar det olyckor med miljöfarliga ämnen både på väg och inom verksamheter. Dessutom ofta med oanade konsekvenser, förorenade vattendrag, personskador och risk för brand eller explosion.

En starkt kunskap om ämnen och hantering av dessa ämnen kan förebygga mycket. De flesta olyckor och läckage kan man tyvärr härleda till felaktigt hadhavande. Mycket beror dessutom på så kallad "tidsbrist". För att spara tid och kraft åsidosätts många gånger de säkerhetsföreskrifter som finns runt de ämnen man hanterar. I förebyggande arbete krävs det information och utbildning. Mycket information finns att tillgå runt de specifika ämnen man för tillfället hanterar. Det ska finnas faktablad om alla kemikalier som man hanterar. Dessa blad finns att söka via internet bland annat. Men, respektive produktlevererande företag ska kunna tillhandahålla dessa till respektive verksamhet som hanterar ämnena. Sök gärna på internet. Dessutom så kan man söka information via de "FN – nummer" som finns angivet för respektive ämne. Dessa anger farlighetsgrad och specifikt ämne.

Skulle det värsta inträffa är det otroligt viktigt att vara väl förberedd. Det ska finnas, som tidigare angivits, en specifikation över ämnena, vilka egenskaper de har, om de har en så kallad reagensrisk (risk för att reagera med andra ämnen eller med vatten/luft). Man ska ha möjlighet för egen sanering till viss del för mindre läckage. All skyddsutrustning så är väl anpassad för respektive ämnes farlighetsgrad ska finnas på plats. Dessutom ska personal vara väl informerad om hur man förebygger läckage och också hur man hanterar ämnena vid läckage och också sanerar dem. Ta alltid kontakt med den lokala räddningstjänsten vid läckage, även vid mindre.

Fastighetsskador

Fastighetsrelaterade skador är de typer som direkt drabbar verksamheten och påverkar driften inom enheten. Ofta då med omfattande avbrott som följd. Ett förebyggande arbete för att förhindra, försvåra eller eliminera skador och dess verkan är det som måste prioriteras. Tyvärr hamnar detta lite i bakvattnet till fördel för den normala driften men nackdel för risken att skada uppstår med följdkonsekvenser.

Ett aktivt arbete med riskanalysmodeller och riskinventeringar är då att föredra. Samt naturligtvis som tidigare angivits en aktiv uppföljning av inträffade händelser och skador.

De typer av fastighetsskador som oftast är lätta att åtgärda är de kända faktorerna:

- Väderpåverkan av vind och vatten
- Läckage av vatten
- Läckage av kemikalier eller andra vätskor
- El relaterade skador och avbrott

Däremot de skador som är så kallat okända eller orsakade av annan kan vara svårare att förebygga. Dessa kan vara:

- Inbrott
- Anlagd brand
- Skadegörelse i form av klotter
- Skadegörelse i form av glaskross
- Ren vandalism

Ett aktivt förebyggande arbete kan bedrivas genom nolltolerans. Vilket innebär ett aktivt arbete för att följa upp skadan direkt. Helst omedelbart, annars om möjligt nästkommande vardag.

- Uppföljningen sker då med följande utgångspunkter:
- Vad har hänt och var
- När hände det
- Omfattning på skada
- Vad vidtogs för åtgärd direkt

Naturligtvis ska huvudinriktningen i skadeförebyggande vara att direkt se till så verksamheterna inte blir drabbade mer än nödvändigt. En plan för återuppbyggnad och restvärdesräddning samt i förekommande fall ersättningsresurser bör tas fram snarast. När man sedan ser på orsak och verkan bör man tillsammans med polismyndighet söka uträna om frekvens om liknande skador och söka orsaken samt i utredning få klarhet i om det förekommer gängrelaterad brottslighet eller liknande.

Skador kostar alltid verksamheterna och kommuner samt försäkringsgivarna enorma kostnader man kan förebygga. Ett enkelt program för förebyggande av skador och följdverkningar kan tas fram med enkla anvisningar.

Detta är ett exempel på program för aktiva förebyggande samt åtgärdande ”tips och råd” till verksamheter. Det är tänkt att vara ett hjälpmedel om vad man gör när något har hänt och vad kan man göra för att undvika att detta upprepas.

Ett säkerhetsarbete, allmänna råd

Syns man så drar man sig för att göra inbrott eller vandalisera.

Säkerhet är alltid ett gemensamt ansvar. Det är alla i verksamheten ska arbeta med säkerhet. För att få anvisningar hur detta arbete ska gå till så är här råd, tips och anvisningar för detta. Som bollplank ska man naturligtvis använda den säkerhetsorganisation som finns inom företaget eller kommunen.

En typ av bevakningsstruktur är så kallat BESAM (Bevakningssamverkan). Detta innebär en samverkansbevakning vid tillfälle om problem skulle uppstå. Antingen genom bevakningsföretagets egen upptäckt eller om någon verksamhet skulle påkalla behov av bevakning tillfälligt.

Hur man kan förebygga brandskador

Konkret kan vi konstatera att brand kan man inte förebygga helt. Men, risken för stora skador i samband med brandhändelse går att förebygga. Statistiken pekar otvetydig sedan flertalet åt att de flesta bränder är anlagda. För att förebygga risken för anlagd brand finns en hel del att göra. Det är också viktigt att följa reglerna för uppställning av containrar (4 meter från fasad när det gäller slutet och minst 6 meter när det gäller öppen). Vidare satsa på belysning. IR styrd halogenbelysning och andra lampor. Det är inte roligt att bli uppmärksam, därför ska vi se till att de blir det. Öka informationsflödet. Informera om brand (se HÅFA). Öka bevakning (se BESAM). Installera kameraövervakning.

Det är mycket viktigt att, om brand nu ändå skulle uppstå, att det blir en mycket tidig indikering på brand. Utvändigt städa gårdar och kringområden från allt löst brännbart material minst en gång i veckan. Då byggarbete pågår, genomför man tätare turer med städning. Containers för sopor eller rivningsvirke alternativt avfallsbehållare får inte placeras närmare fasad än 6 m samt att de skall vara låsta. Alla soprumsdörrar ska vara låsta. Alla papperskorgar ska tömmas ofta.

Inga bänkar/bord eller andra brännbara föremål nära fasaden. Då också se till så inget brännbart finns i närheten av fasader eller under skärmtak, på terasser samt inte heller på lastkajer. I övrigt se till att utrymningsplaner är uppdaterade och innehåller rätt information samt är helt stämmer med verksamhetens struktur (Arbetsmiljökrav).

Incident och händelserapportering är mycket viktig. Om man inte rapporterar det som har hänt, så har det inte hänt. Förutsättningen för all uppföljning och åtgärd är att det kommer till kännedom. Här kan man använda enkelt rapportsystem med en blankett som kanske till och med kan finnas tillgänglig via de interna nätverket eller interna informationssidor på internet. Ett förslag på sådan blankett finns under avsnittet diverse blanketter och mallar och är benämnd "blankett tillbud och skaderapport".

Dra vidare nytta av andras erfarenheter säkerhetsorganisationen, både den egna och kollegor i närområdet eller andra kommuner. Diskutera ofta med det bevakningsföretag som avtal är tecknat med, mycket idéer till förbättringar och förändringar finns i deras erfarenhetsbank. Sök samverka med polismyndigheten, de har ju alltid ett samlat grepp om vad som händer i närområdet och också en fortlöpande underrättelseverksamhet som är unik i det måtto att skapa förebyggande åtgärder och "mota Olle i grind".

Ta också upp incidenter och händelser direkt helst nästkommande vardag i verksamheten tillsammans, i klasserna vid respektive skola, ta gärna kontakt med säkerhetsansvarig för medverka vid informationer. Se vidare begreppet HÅFA, under avsnittet brottsförebyggande arbete. När något händer kan man prioritera om bevakningen och/eller utöka den (BESAM). Därför installerar vi brandlarm.

Konventionellt brandlarm installeras där krav, enligt reglerna SBF 110:6, på sådant finns till exempel sjukhus, äldreboenden, samlingslokaler, museer med mera.

Brandvarningslarm (lägre dignitet) i andra verksamheter där vi inte har krav på brandlarm (förskolor, skolor och andra lokaler där vi bedömt behov av detta). Du bör försäkra dig om att larmet är tillkopplat när du går för dagen och att det fungerar.

Förebygga risken för inbrott och stöld

Allmänt är bland annat att se över besöksrutiner, kontroll på vem som är besökare, vilka som rör sig i huset. Ställa frågan ”vem är du, vem söker du”. Inom skolvärlden så är det viktigt att markera att de enda som har behörigt tillträde till skola eller förskola är personal och anställda, elever samt godkända besökare. Man kan till och med gå så långt att markera att skolgård är klassat som enskilt område med begränsad behörighet till Personal, elever och godkända besökare. På så sätt löser man många problem med stölder och skadegörelse samt till och med risk för slagsmål eller misshandel. Åtminstone under verksamhetstid.

Att tidigt uppmärksamma gängbildningar kvälls- och nattetid är också viktigt. Se gärna till att bevakningsföretaget eller polisen stör dessa gäng. Syns man eller blir uppmärksammad är det inte roligt att vara kvar just där. Ha inte dyrbar utrustning som datorer eller liknande synlig utifrån. Utan flytta undan eller använd persienner eller liknande. Det bästa sättet är att förvara utrustningen i larmat rum.

Installera inbrottslarm se dessutom till att de är godkända och installerade med rätt projektering för tidigt larm samt kopplade till larmcentral. Se vidare avsnitt om tekniskt skydd. Naturligtvis så ska man försäkra sig om att inbrottslarmet är tillkopplat när man går för dagen och att funktionen är intakt i larmsystemet. Det är också viktigt med rutiner över larmtider, att dessa stämmer överens med verksamheten. Ett automatiskt till och frånslag kan vara en mycket bra lösning, men det kräver disciplin.

Bara ett fåtal ska kunna återkalla larm ha återkallningskod.

Se över det skalskydd som finns i verksamheten. Applicera fönsterlås på botten våning med möjlighet till tillträde i markplan rekommenderas, det är dessutom i flera fall krav från försäkringsbolagen att sådana lås finns och att de är av godkänd kvalitet.

Det ska finnas godkända lås på entrédörrar och sidoentréer enligt skyddsklass 1 (SSF200).

Man kan förstärka dörrblad med brytskyddsplåt invid låset, vilket gör att det blir svårt och tar tid att med våld forcera dörren. Se över rutiner för stängning av fönster, konkret gäller ju att har du öppnat ska du också stänga det. Se också över rutiner för låsning av dörrar alla har ett gemensamt ansvar för att dörren är låst och verksamheten är stängd när dagen är slut. Se över rutiner för nyckelförvaring och nyckelkvittering. Blankett för nyckelkvitten kvittens kan du hitta under avsnittet diverse blanketter och mallar.

Den utkvitterade nyckeln är alltid personlig och får aldrig lånas ut.

Vad gör man när inbrottet har skett?

Polisanmäl alltid alla inbrott. Ring Polisen om det är ”pågående brott” och personer kvar.

Ring då telefon nummer 112.

Om det gäller annan anmälan om brott anmälan om brott, då du bedömer att polis inte behöver komma till platsen, ringer du telefon nummer 11414.

Ta också kontakt med bevakningsföretaget samt eventuellt fastighetsjour. Samt naturligtvis också säkerhetsansvarig. Anmäl också via blanketten ”Tillbuds- och skaderapport” som finns i avsnittet diverse blanketter och mallar. Fotografera gärna händelse och skadan och bifoga det till rapporten.

Lagning av inbrottsskadan

Alla skador ska åtgärdas så snart som möjligt. Detta för att se till att arbetsplatsen och verksamheten är kvar och intakt näst kommande dag. Dessutom en skadad eller vandaliserad verksamhet blir mer vandaliserad om den inte åtgärdas snabbt. Helst inom 24 timmar.

Ytterligare förebyggande åtgärder

Kontrollera att ytterbelysningen fungerar. Förstärk och eventuellt förbättra ute belysningen eventuellt med rörelsevakt och 1500 w halogenstrålkastare.

Kontrollera också att inget löst material ligger på gården som kan användas för inbrott eller vandalisering. Förövarna har sällan tillhygge med sig. Stenar, plattor mm skall inte gå att bryta upp. Gjut gärna fast dem med cement eller betong i fogarna.

Försvåra att man kommer in med bil på gårdarna genom att applicera grindar med lås eller betong hinder.

Städa gårdarna och kringområden. Är det skräpigt så blir det mer skräp.

Återställ efter skador så snabbt som möjligt. Sanera klotter så snabbt som möjligt, helst nästkommande vardag. Klotter föder klotter.

Fotografera gärna klotter och taggar, de kan ge värdefull information om vem som ligger bakom signatureerna.

Klotterskydda ytor. Det är mycket enklare och billigare att sanera klotterskyddade ytor än oskyddade ytor. Ett klotterskydd utförs med en applicering av ett medel på ytan som gör att färg inte fäster, samt att ytan blir lättare att rengöra.

Ta kontakt med saneringsföretag för mera information.

Vattenskador

Allmänt är vattenskador mycket kostsamma och drabbar verksamheterna hårt.

Var uppmärksam och se till alla dina våtutrymmen ofta för att förebygga vattenskador.

Var uppmärksam att inga pappershanddukar finns i tvättställen då detta kan orsaka stor översvämning. Ett inbrott kan också resultera i stor vattenskada. Till exempel när ungdomar provar nöd duschar och inte lyckas stänga av dem. Just denna händelse resulterade i en totalskadad skola med en skadekostnad på cirka 3 miljoner. Tack vare goda rutiner och ett gott samarbete i utredningsskede lyckades man härleda inbrottet till 3 ungdomar som sedan kunde ställas till svars för händelsen.

Fönsterkross

Ett sätt att förebygga återkommande fönsterkross är att uppmärksamma glaskross och klotter. Detta ska åtgärdas och saneras snabbt, helst nästkommande vardag.

Byt till eller komplettera med ett poly carbonatglas med coating, som ger ett starkt glas samt reptåligt och kemikalieresistent. Det finns också säkerhetsfilm som kan klistras på fönster glasets utsida. Detta kan bytas lätt. Användes där klotter är vanligt. Ta kontakt med glasmästeri för mera information. Kontrollera också att det inte går att bryta upp stenar, plattor mm.

Kameraövervakning

Kameraövervakning är mycket effektivt och skadeförebyggande. En bevakningskamera installeras och filmar vid inbrott eller skadegörelse. Ofta är den rörelse aktiverad. Bilderna ska sparas på ett säkert sätt för att inte obehörig information om bilder kommer i orätta händer. Vid skada eller inbrott vidarebefordras filmsekvens till Polisen. En kameraövervakning är också tillståndspliktig enligt kamerlagen. Ansökan om att få bevaka med bevakningskamera ställer man till Länsstyrelsen. Blankett för ansökan samt policy för kameraövervakning finns under avsnittet diverse blanketter och mallar.

Produktionsrelaterade skador

Frågor om maskiner med mera tillhör produktionschefens ansvarsområde men det är inte ovanligt att säkerhetschefen är med och hjälper till med riskanalyser, försäkringsupphandling samt drift och underhållsrutiner. Skada på maskinell utrustning, eller fastighetsskada som är av större art, driftstörning med strömbrott som är långvarigt, snöras, takras med mera innebär oftast ett totalstopp inte bara i produktionen utan i hela verksamheten. Skolan kan kanske inte bedriva verksamhet, hotellet kan inte ta emot gäster och konferenser, storlagret kan inte leverera reservdelar. Allt detta kan i sin tur då eskalera så att flera i produktionskedjan blir mycket hårt drabbade. De blir en domino effekt.

Det är därför mycket viktigt att skapa en rutin för alternativ produktionsåtgärd eller så måste en planering för att ersätta den skadade utrustningen eller alternativa lokaler eller dylikt tas fram. Detta kalla allmänt för BCP viket innebär buisenes continuing planing (konkret en kontinuitetsplan). En sådan kontinuitetsplan ska då initialt, efter en noggran riskanalys med risknivå – sannolikhet – konsekvensnivå bedömning, visa vad som är åtgärdbart och sedan då också planering för hur.

I många fall är det också ett försäkringskrav för att undvika totalstopp att sådan plan finns, att den är intakt, och att rutiner för alternativa lösningar finns. Se vidare om försäkringar.

Vidare är det naturligtvis inte fel att genom kontakter med kollegor och andra rådgivande funktioner söka lösningar på de förebyggande problem som kan dyka upp inom verksamheten. All information om förebyggande arbete är otroligt förebyggande i sig själv. Stsa på utbildning och information av samtliga personalkategorier. Kunskap skapar motivation. Skadeförebyggande är ekonomi i allra högsta grad. Både i form av minskade skadekostnader totalt men även på lång sikt. Då i form av minskade försäkringskostnader, premier och självrisker.

Fordonsskador

Tyvärr skadas fordon i många fall i onödan. Detta till följd av slarv, bristfällig respekt i att framföra det eller genom annan trafikolycka. Alla sådana skador kan förebyggas. I en del fall skadas fordon genom skadegörelse eller sabotage. Dessa typer av skador är naturligtvis svåra att förutse och förebygga. Men kanske genom lite enkla åtgärder kan man minska dessa skador också. Parkera dem på väl upplysta platser. Kanske helst inhägnat område med bevakning. Se till att man själv tömt fordonet på stöldbegärlig egendom. Kanske också se till att fordonet inte alls är attraktivt överhuvudtaget.

För att förebygga skador på fordon kan man ta till sig lite enkla riktlinjer.

För det första är det taktiskt att känna till vad som klassas som fordon.

Enligt fordonskungörelsens 2§ är definitionen följande;

”Fordon är en anordning på band hjul eller medar som är inrättade för färd på väg och inte löper på skenor eller särskild banvall”.

Med andra ord, allt som är försedda hjul enheter är att betrakta som fordon.

När det sedan gäller att framföra fordonet säger Väg Trafik Kungörelsens 1§ följande;

”Du ska som vägtrafikanter visa den omsorg och det omdöme som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna. Samt visa särskild hänsyn mot dem som bo och eljest vistas på eller invid vägen”. Detta innebär att;

- Du ska som bilförare iaktta den försiktighet och den omsorg som rimligen kan krävas av dig enligt § VTK. Har du svårigheter att manövrera fordonet i fråga, sök annan lösning t.ex. genom att söka information och utbildning eller avstå från att framföra fordonet ifråga helt.
- Du måste ha behörighet för det fordon du ska framföra (B eller i förekommande fall C och D).
- Du ska använda säkerhetsbälte. Du får inte ha fler passagerare i fordonet än det finns sittplatser och säkerhetsbälten för.
- Du ska ha god kunskap om fordonets höjd, bredd och längd. Du får inte ”chansa” om du kan parkera på tänkt plats. Du är själv ansvarig för det fordon du framför.
- Se till att utbilda dig i till exempel halkkörning, EKO körning eller annan motsvarande utbildning för ett ansvarsfullt körsätt. Tag upp detta i samband med arbetsplatsträff inom verksamheten för kompetenshöjande åtgärder.
- Ditt fordon ska ha bra och säkra däck samt vinterdäck (då väder och vinterperiod så kräver detta) dessa ska vara allmänt i gott skick.

Skulle det ändå inträffa olycka så är det viktigt att;

- Vid allvarlig olycka ska SOS Alarm AB kontaktas omgående. Ring 112 och diskutera behov av ambulans (personskador), Polis (ansvarsfrågan), Räddningstjänst (brandrisk, explosionsrisk, risk för kemikalieläckage till vattendrag etc) med telefonisten.
- Vid mindre allvarlig olycka med ev. små personskador och plåtskador till följd, fyll i en skadeanmälan på platsen. Ring vid behov bärgning via Assistancekåren, telefon 020-912 912.
- Bogsera aldrig automatväxlade bilar, de kan skadas då.
- Uppsök sjukhus för bedömning av kroppsskada om du upplever att du drabbats av sådan (whiplash eller annat).
- Föreligger risk för större olje- eller bensinläckage från bilen, ring 112 och få hjälp med lämplig åtgärd.

Om författningar och lagstiftning

Antalet föreskrifter minskar genom att Riksdagen och regeringen kräver att myndigheterna genomför regelförenklingar och noga överväger om en föreskrift behövs eller om man kan lösa problemen på annat sätt, till exempel genom information. Samtliga lagstiftare och regelskapare har därför sedan lång tid tillbaka arbetat målmedvetet med att minska antalet föreskrifter. Arbetet har varit framgångsrikt och resulterat i en minskning av paragrafer. En plan för det fortsatta arbetet med regelförenkling har utarbetats. Flera föreskrifter kommer att slås samman och många regler kommer att upphävas.

Grunden i lagstiftningen finns i bland annat arbetsmiljölagen, Lagen om skydd mot olyckor, Säkerhetsskyddslagstiftning mm. som fastställs av riksdagen. Dessutom finns det en del regler som är fastställda av andra parter. Däribland Stöldskyddsföreningen och Brandskyddsföreningen som ger ut i gemensamt samarbete SSF regler för inbrottslarm och stöldskydd samt larmcentralers verksamhet och SBF regler för inbrottskyddande produkter och installation av dem. Se vidare kapitel om tekniskt och fysiskt skydd.

Arbetsmiljöverket har fått regeringens uppdrag att mer i detalj reglera vad som ska gälla för alla arbetsmiljö inom verksamheter. Detta gör man genom att i sin författningssamling, AFS, ge ut föreskrifter och allmänna råd som preciserar vilka krav som ska ställas på arbetsmiljön. Föreskrifterna kan till exempel gälla risker, psykiska och fysiska belastningar, farliga ämnen eller maskiner. De utarbetas i samarbete med arbetsmarknadens parter. Nya kunskaper om risker och förändringar i arbetslivet liksom nya EU-direktiv innebär att det behövs ett kontinuerligt arbete med att utveckla författningar och föreskrifter. Framför allt handlar det om sammanslagningar och ändringar i befintliga föreskrifter, särskilt genom skapande av övergripande föreskrifter.

Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen är grunden för allt arbetsmiljöarbete och blir på det viset ett rättesnöre även i säkerhetsarbetet. Arbetsmiljön omfattar alla faktorer och förhållanden i arbetet:

- Tekniska
- Fysiska
- Arbetsorganisatoriska
- Sociala samt
- Arbetets innehåll

Arbetsmiljöverket ger också ut föreskrifter som mer i detalj tar upp de krav och skyldigheter som ställs på arbetsmiljön. Det är riksdagen som beslutar om Sveriges lagar. Arbetsmiljölagen och dess förordning förnyas hela tiden.

Alla lagar och förordningar publiceras i Svensk författnings samling (SFS). Lagen ändrades den 1 juli 2011. Sök gärna ”Arbetsmiljölagstiftning” på internet för att få den aktuella lydelsen och tolkningen av lagstiftningen.

Följande innehåll finns i Arbetsmiljölagstiftningen

- Lagens ändamål och tillämpningsområde
- Arbetsmiljöns beskaffenhet
- Allmänna skyldigheter
- Bemyndiganden
- Minderåriga
- Samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare
- Tillsyn
- Påföljder
- Överklagande
- Övergångsbestämmelser
- Arbetsmiljöförordningen

Andra säkerhetsskyddande lagar, regler och författningar

I säkerhetsarbetet har vi stor nytta av de regler författningar som finns fastslagna. Dessutom så ställs det höga krav på verksamheter från försäkringsgivarna idag. Dessa krav är då förutsättningarna för korrekt försäkring för verksamheten. Försäkringsgivarna är idag mycket strikta när det gäller det egna förebyggande arbetet. Det ställs stora krav på att man ska arbeta brotts- och skadeförebyggande inom kommuner och verksamheter. Vid de tillfällen verksamheter försummar det skadeförebyggande arbetet kan detta resultera i betydligt förhöjda försäkringspremier och ökad självrisk. Eller i värsta fall att försäkringsgivarna vägrar teckna försäkring till följd av för stora skadehändelser.

Förutom då Arbetsmiljöverkets författningssamling (med ett flertal olika strikta regler för arbetsmiljö), så har både lagstiftande myndigheter publicerat lagar, förordningar och föreskrifter för säkerhetsskyddande verksamhet.

Nedan följer en förteckning över ett urval av föreskrifter, råd och anvisningar som vi bör ha tillgång till i det förebyggande säkerhetsarbetet.

- Lagen om skydd mot olyckor
- Säkerhetsskyddslagstiftningen
- Arbetsmiljölagsstiftning med författningssamling
- Boverkets Byggregler
- SSF Regelsamling om förvaring, lås, larmteknik och larmionstallationer samt för larmcentralers verksamhet
- SBF Regelsamling om brandlarmsteknik och installation av dem

För fördjupning inom säkerhetsjuridik kan följande litteratur inom säkerhetsjuridik rekommenderas:

”Säkerhet på juridisk grund” utgiven av

Stöldskyddsföreningen med Roland Svensson som författare.

Inspektioner och egentillsyn

Det är den enskilde verksamhetsansvarige eller arbetsgivaren som ansvarar för att verksamheten drivs på ett sådant sätt att skador, ohälsa och olycksfall förebyggs och att man uppnår en tillfredsställande arbetsmiljö. Myndigheten för säkerhet och beredskap (MSB) med hjälp av räddningstjänsternas tillsynsförättare, Arbetsmiljöverket samt försäkringsgivarna. Kontroll av detta sker vanligen genom tillsyn eller inspektion. Inspektionerna utförs av tillsynsförättare för de enskilda respektive lagstiftarnas utgångspunkter. De risker och skyddsåtgärder som finns i verksamheterna ska då kunna genom en dokumentation redovisas. Det är naturligtvis de enskilda säkerhetssamordnarnas uppgifter att se till så att verksamheterna har analyserats och dokumenterats ur risk och säkerhetssynpunktsamt att man lever upp till de krav som finns i de lagar, förordningar och regler.

Man väljer ut vilka arbetsplatser vi ska inspektera utifrån en bedömning av vilka arbetsplatser som medför de största riskerna för ohälsa eller olyckor. Dessutom enligt Lagen om skydd mot olyckor så har vissa verksamheter krav på att uppvisa en skriftlig redogörelse över verksamhet. Detta för att de bedöms som antingen samhällsviktiga, är offentliga eller bedöms utgöra risk för stor fara vid händelse.

Om det vid inspektionen upptäcks att arbetsgivaren inte uppfyller sina skyldigheter enligt lag så kan krav riktas mot arbetsgivaren – föreläggande och vite.